

Věc C-235/24 PPU [Niesker]ⁱ**Shrnutí žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podle čl. 98 odst. 1
jednacího řádu Soudního dvora****Datum doručení:**

2. dubna 2024

Předkládající soud:

Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden (Nizozemsko)

Datum předkládacího rozhodnutí:

29. března 2024

Odsouzená osoba:

S. A. H.

Předmět původního řízení

Věc v původním řízení se týká řízení o uznání a výkonu trestního rozsudku vydaného švédským soudem v Nizozemsku.

Předmět a právní základ žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

V rámci této žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podané na základě článku 267 SFEU se předně jedná o to, zda lze Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden (odvolací soud v Arnhem-Leeuwarden, Nizozemsko, dále jen „Gerechtshof“) kvalifikovat jako „soud“ ve smyslu článku 267 SFEU a zda tedy může předkládat předběžné otázky. Pro případ kladné odpovědi na tuto otázku Gerechtshof pokládá další otázku, a to zda se na věc v původním řízení, ve které se Gerechtshof musí vypořádat s právními otázkami nastolenými v čl. 8 odst. 2 až 4 a článku 9 rámcového rozhodnutí Rady 2008/909/SVV ze dne 27. listopadu 2008 o uplatňování zásady vzájemného uznávání rozsudků v trestních věcech, které ukládají trest odnětí svobody nebo opatření spojená se zbavením osobní svobody, za účelem jejich výkonu v Evropské unii (dále jen „rámcové rozhodnutí 2008/909/SVV“), použije článek 47 Listiny základních práv Evropské unie (dále

ⁱ Název projednávané věci je fiktivní. Neodpovídá skutečnému jménu žádného z účastníků řízení.

jen „Listina“), a pokud ano, jaké důsledky je s tím třeba spojit. Nakonec Gerechthof pokládá otázky týkající se výkladu čl. 8 odst. 4 rámcového rozhodnutí 2008/909/SVV.

Dále Gerechthof žádá, aby věc byla projednána v naléhavém řízení o předběžné otázce ve smyslu čl. 267 čtvrtého pododstavce SFEU a čl. 107 odst. 1 jednacího řádu Soudního dvora. Gerechthof v této souvislosti uvádí, že předběžné otázky se týkají prostoru svobody, bezpečnosti a práva a že se odsouzená osoba v současné době nachází ve vazbě. Odpověď na tyto otázky může v Nizozemsku vést k ukončení zbavení osobní svobody, protože uznání zahraničního trestu musí být přece jen odmítnuto nebo tento trest musí být přeměněn na trest nezahrnující zbavení osobní svobody.

Předběžné otázky

1. Musí být pojem „soud“ ve smyslu článku 267 SFEU ve spojení s čl. 8 odst. 2 až 4 a článkem 9 rámcového rozhodnutí 2008/909/SVV vykládán v tom smyslu, že zahrnuje i k tomu určený vnitrostátní soud, který není příslušným orgánem ve smyslu čl. 8 odst. 1 rámcového rozhodnutí a který v rámci písemného řízení v zásadě rozhoduje výlučně o právních otázkách, které jsou nastoleny v čl. 8 odst. 2 až 4, jakož i článku 9 rámcového rozhodnutí, a to bez účasti odsouzené osoby?

2. Musí být článek 47 Listiny vykládán v tom smyslu, že pokud byl v řízení o uznání ve smyslu rámcového rozhodnutí 2008/909/SVV posouzením aspektů uvedených v čl. 8 odst. 2 až 4 a článku 9 tohoto rámcového rozhodnutí ve vykonávajícím státě pověřen k tomu určený vnitrostátní soud, je odsouzené osobě kromě možnosti vyjádřit své stanovisko ve vydávajícím státě podle čl. 6 odst. 3 rámcového rozhodnutí 2008/909/SVV třeba poskytnout i účinný prostředek nápravy ve vykonávajícím státě?

V případě kladné odpovědi na tuto otázku:

3. Musí být článek 47 Listiny s ohledem na rámcové rozhodnutí 2008/909/SVV vykládán v tom smyslu, že pokud jde o účinný prostředek nápravy ve vykonávajícím státě, postačuje, pokud má odsouzená osoba buď před posouzením ze strany soudu a vydáním rozhodnutí o uznání, nebo po vydání rozhodnutí o uznání v rámci přezkumu původního posouzení možnost vyjádřit písemně své stanovisko?

A

4. Musí být článek 47 Listiny s ohledem na rámcové rozhodnutí 2008/909/SVV vykládán v tom smyslu, že odsouzené osobě, která nedisponuje dostatečnými finančními prostředky a musí jí být poskytnuta podpora za účelem zajištění účinného přístupu k soudu, je třeba ve vykonávajícím státě poskytnout bezplatnou právní pomoc, i když tak nestanoví zákon?

5. Musí být kritérium stanovené v čl. 8 odst. 3 rámcového rozhodnutí 2008/909/SVV vykládáno v tom smyslu, že při přeměně trestu nebo opatření z důvodu, že jeho druh je neslučitelný s právem vykonávajícího státu, je třeba posoudit, jaké opatření by s největší pravděpodobností uložil soud vykonávajícího státu, pokud by k odsouzení došlo ve vykonávajícím státě, nebo je – v případě potřeby po vyžádání doplňujících informací – třeba provést posouzení, v jehož rámci se zkoumá skutečná podoba daného opatření uloženého ve vydávajícím státě?

6. Jak a do jaké míry musí vykonávající stát při případném novém posuzování otázky, zda je dodržen zákaz zhoršení trestu stanovený čl. 8 odst. 4 rámcového rozhodnutí 2008/909/SVV, zohlednit vývoj situace a informace vztahující se k době po vydání rozhodnutí o uznání?

Uváděná ustanovení unijního práva

Článek 47 Listiny

Článek 267 SFEU

Články 6, 8 a 9 rámcového rozhodnutí 2008/909/SVV

Uváděná ustanovení vnitrostátního práva

Články 2:11 a 2:13 Wet wederzijdse erkenning en tenuitvoerlegging vrijheidsbenemende en voorwaardelijke sancties (zákon o vzájemném uznávání a výkonu rozsudků, kterými se ukládá podmíněný či nepodmíněný trest odnětí svobody, dále jen „WETVVS“)

Stručný popis skutkového stavu a původního řízení

- 1 Odsouzená osoba má iráckou státní příslušnost. Od roku 1996 bydlí v Nizozemsku a v roce 2001 získala povolení k trvalému pobytu.
- 2 Göta Hovrätt (odvolací soud pro Götaland, Švédsko) tuto osobu soudním rozhodnutím ze dne 26. února 2015 odsoudil za trestné činy spáchané ve Švédsku. V tomto ohledu se – stručně řečeno – jednalo o nedovolené ozbrojování, nebezpečné vyhrožování, obtěžování a těžkou újmu na zdraví. Göta Hovrätt (odvolací soud pro Götaland) rozhodl, že dané trestné činy nelze z důvodu nedostatečného vývoje nebo chorobného narušení jejích duševních schopností přičítat odsouzené osobě a uložil jí opatření spojené se zbavením osobní svobody, a to časově neomezené forenzně-psychiatrické ústavní léčeni, přičemž se při propuštění z ústavu musí podrobit speciálnímu vyšetření.
- 3 Odsouzená osoba švédské orgány požádala o předání k výkonu trestu do Nizozemska, v důsledku čehož tyto orgány požádaly nizozemského Minister van

Justitie en Veiligheid néerlandais (ministr spravedlnosti a bezpečnosti, Nizozemsko, dále jen „ministr“) o uznání a výkon švédského rozhodnutí.

- 4 Gerechtshof poté, co mu ministr předložil příslušnou žádost, dospěl ve svém rozhodnutí ze dne 18. ledna 2019 k závěru, že odsouzená osoba sama požádala o zaslání odsuzujícího rozhodnutí nebo s ním byla srozuměna, a rozhodl, že neexistují důvody pro odmítnutí uznání a že trestné činy, za které byl trest uložen, jsou trestné i podle nizozemského práva. Gerechtshof dále rozhodl, že existuje důvod pro přeměnu uloženého opatření spojeného s odnětím osobní svobody a přeměnil je na opatření spočívající v umístění s nařízeným ochranným léčením, u kterého není stanovena maximální doba trvání. Gerechtshof v této souvislosti konstatoval, že tento postup nepředstavuje zhoršení trestněprávní situace odsouzené osoby.
- 5 Dne 18. února 2019 ministr jakožto rozhodovací orgán ve smyslu rámcového rozhodnutí 2008/909/SVV uznal švédský rozsudek a přihlédl k posouzení Gerechtshof, přičemž trest byl přeměněn na nizozemské (časově neomezené) opatření spočívající v umístění s ochranným léčením. Odsouzená osoba byla umístěna do forezně-psychiatrického centra v Nizozemsku, kde se nachází dosud. Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (státní tajemník pro spravedlnost a bezpečnost, Nizozemsko) na základě tohoto uznání odsouzenou osobu rozhodnutím o odnětí povolení k pobytu pro osoby s právem na azyl ze dne 6. srpna 2020 prohlásil za nežádoucího cizince.
- 6 Odsouzená osoba následně zpochybnila soulad rozhodnutí ministra o uznání s právem, a to v občanskoprávním řízení. V této souvislosti mimo jiné uvedla, že k posouzení Gerechtshof ze dne 18. ledna 2019, na němž se zakládá rozhodnutí ministra, došlo v řízení, které nespĺňuje požadavky stanovené článkem 47 Listiny. Gerechtshof Den Haag (odvolací soud v Haagu, Nizozemsko) v tomto občanskoprávním řízení (v odvolacím řízení) žalobě vyhověl rozsudkem ze dne 5. září 2023 a uložil ministrovì, aby přezkoumal své rozhodnutí ze dne 29. ledna 2019.
- 7 Dopisem ze dne 15. září 2023 požádal ministr Gerechtshof, aby provedl nové posouzení v rámci řízení, které splňuje požadavky stanovené článkem 47 Listiny. V rámci tohoto nového posouzení se Gerechtshof po vyslechnutí účastníků řízení rozhodl podat tuto žádost o rozhodnutí o předběžné otázce.

Hlavní argumenty účastníků původního řízení

- 8 Odsouzená osoba tvrdí, že Gerechtshof musí provést nové posouzení v řízení, které je v souladu s článkem 47 Listiny, což v projednávané věci znamená:
 - že se musí uskutečnit veřejné jednání, kterého se může zúčastnit,
 - že věc musí být projednána v přiměřené lhůtě,

- že musí mít možnost využít služeb advokáta financovaného v případě potřeby státem,
 - že řízení musí mít kontradiktorní povahu a
 - že rozhodnutí musí být vyhlášeno veřejně.
- 9 Kromě toho má odsouzená osoba za to, že v projednávané věci došlo ke zpřísnění trestu, a – s ohledem na účinnou právní ochranu – považuje za nutné, aby jí v tomto ohledu bylo umožněno předložit další důkazy.

Stručné odůvodnění žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

Přípustnost žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

- 10 *Gerechtshof* měl doposud za to, že odpověď na otázku, zda je soudem ve smyslu článku 267 SFEU a je tedy oprávněn předkládat Soudnímu dvoru Evropské unie předběžné otázky, je záporná. Funkce, kterou má *Gerechtshof* v rámci řízení o uznání soudních rozhodnutí jiných členských států EU se totiž značně liší od běžných soudních funkcí a řízení. Například pokud *Gerechtshof* podle zákonné úpravy nerozhoduje o uplatňování zájmu na společenské rehabilitaci, který má podle rámcového rozhodnutí 2008/909/SVV ústřední roli, ani o důvodech zamítnutí, které jsou podle WETVVS kvalifikovány jako fakultativní, ani o způsobu, jakým mají být s ohledem na rozsudek Soudního dvora ze dne 29. dubna 2021, X (Evropský zatýkací rozkaz – *ne bis in idem*) (C-665/20 PPU, EU:C:2021:339) vykládány důvody zamítnutí kvalifikované tímto zákonem jako kogentní, nekoná se veřejné jednání. *Gerechtshof* mimoto nemůže rozhodovat o případech, kdy ministr zamítne žádost o převzetí k výkonu trestu, aniž ji předloží *Gerechtshof*.
- 11 Z historie vzniku nizozemského zákona však vyplývá, že zákonodárce výslovně zamýšlel, aby posouzení právních otázek upravených v čl. 8 odst. 2 až 4 a článku 9 rámcového rozhodnutí 2008/909/SVV prováděl soud, a že se jedná o k tomu určený soud, který podle zákona vydává závazné rozhodnutí.
- 12 Podle ustálené judikatury Soudního dvora se při posuzování toho, zda je dotčený předkládající orgán svou povahou „soudem“ ve smyslu článku 267 SFEU, a tedy při posuzování přípustnosti žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce, přihlíží k souboru faktorů, jako je mimo jiné to, zda je daný orgán zřízen zákonem, zda se jedná o stálý orgán, zda je jeho jurisdikce obligatorní, zda mají řízení před ním kontradiktorní povahu, zda tento orgán aplikuje právní předpisy a zda je nezávislý (rozsudek ze dne 29. března 2022, Getin Noble Bank, C-132/20, EU:C:2022:235, bod 66 a citovaná judikatura).
- 13 *Gerechtshof* má předběžně za to, že má svůj právní základ v zákoně, že má stálou povahu, že jeho posouzení prováděné v rámci vydávání rozhodnutí podle WETVVS je sice omezeno na několik aspektů, avšak má obligatorní povahu, že

zákonem stanovený postup sice nevyžaduje, aby byla slyšena odsouzená osoba, avšak i přesto se přihlíží k argumentům této osoby, pokud jsou předloženy v rámci jejího stanoviska nebo pozdějšího nového posouzení, že uplatňuje právní předpisy a je nezávislý. Podle předběžného názoru *Gerechtshof* proto odpověď na otázku, zda je ho třeba považovat za soud, závisí na odpovědi na otázku, zda lze řízení, která jsou u něj vedena, kvalifikovat jako kontradiktorní.

- 14 S ohledem na výše uvedené *Gerechtshof* předkládá první předběžnou otázku. Odpověď na tuto otázku by však mohla záviset na odpovědi na druhou předběžnou otázku, která se týká použitelnosti článku 47 Listiny.

Článek 47 Listiny

- 15 Podle článku 47 Listiny má každý, jehož práva a svobody zaručené právem Unie byly porušeny, právo na účinné prostředky nápravy před soudem.
- 16 *Gerechtshof* si klade otázku, zda v důsledku jeho posouzení provedeného na základě článku 2:11 WETVVS došlo k porušení práv a svobod zaručených unijním právem. V rámci toho se táže, zda dané právní posouzení „spadá do působnosti unijního práva“ (rozsudek ze dne 26. února 2013, Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105) nebo zda se jedná o „situaci, která se řídí unijním právem“ (rozsudek ze dne 16. května 2017, *Berlioz Investment Fund*, C-682/15, EU:C:2017:373). Je zřejmé, že při tomto posouzení dochází k použití čl. 8 odst. 2 až 4 a článku 9 rámcového rozhodnutí 2008/909/SVV, protože tato ustanovení byla provedena v článcích 2:11 a 2:13 WETVVS. Na druhou stranu je odsouzené osobě ve vydávajícím státě – pokud se tam nachází – umožněno vyjádřit ústně nebo písemně své stanovisko a pakliže rámcové rozhodnutí 2008/909/SVV odsouzené osobě výslovně nepřiznává možnost podat účinný prostředek nápravy ve vykonávajícím státě, bylo by rovněž možno argumentovat tím, že se jedná o právní situaci, která nespadá do působnosti unijního práva. Vzhledem k tomu, že *Gerechtshof* má v tomto ohledu pochybnosti, pokládá druhou předběžnou otázku.
- 17 V případě kladné odpovědi na tuto otázku vyvstává otázka, zda jsou prostřednictvím možnosti vyjádřit ve vydávajícím státě své stanovisko podle článku 6 rámcového rozhodnutí 2008/909/SVV splněny požadavky stanovené v článku 47 Listiny. Podle čl. 6 odst. 3 tohoto rámcového rozhodnutí je toto stanovisko následně v písemné formě poskytnuto vykonávajícímu státu, což zřejmě naznačuje, že unijní normotvůrce vychází z toho, že další zpracování bude ve vykonávajícím státě probíhat písemně.
- 18 Pro případ, že by tato možnost nesplňovala požadavky stanovené článkem 47 Listiny nebo by nezahrnovala případy, kdy se odsouzená osoba (již) nenachází ve vydávajícím státě a z tohoto důvodu nemůže vyjádřit své stanovisko, se *Gerechtshof* táže, zda článek 47 Listiny v této situaci vyžaduje, aby byla odsouzená osoba ve vykonávajícím státě vyslechnuta při veřejném soudním jednání s poskytnutím bezplatné právní pomoci, a kdy se pak toto jednání musí

konat. Zejména vyvstává otázka, zda je s požadavky stanovenými v článku 47 Listiny v souladu skutečnost, že odsouzená osoba může požádat o nové posouzení.

- 19) *Gerechtshof* v tomto ohledu upozorňuje, že přezkum ve smyslu článku 2:11 WETVVS má právně-technickou povahu a je relativně omezený. Zájmy států a odsouzené osoby se často shodují, neboť totiž spočívají ve společenské rehabilitaci ve státě, k němuž má tato osoba nejužší vazby. V projednávané věci bylo nezbytné zahraniční opatření přeměnit, ve většině případů se však jedná o trest spojený se zbavením osobní svobody v podobě trestu odnětí svobody, který nevyžaduje přeměnu (druhu) trestu. Pokud by důsledkem použití článku 47 Listiny bylo to, že odsouzené osoby musí být vyslechnuty při veřejném jednání konaném ve vykonávajícím státě, bude to spojeno s praktickými obtížemi. Vyvstává tak otázka, jakým způsobem má být zorganizován výslech ve vykonávajícím státě, pokud se odsouzená osoba ještě nachází ve vydávajícím státě. Podle judikatury *Gerechtshof* má odsouzená osoba možnost vyjádřit písemné stanovisko, které *Gerechtshof* zohlední. Může se tak stát buď před posouzením a vydáním rozhodnutí o uznání, nebo poté formou žádosti o nové posouzení. Odsouzená osoba při tom může využít služeb advokáta, neexistuje však možnost získat za tímto účelem finanční pomoc.
- 20) S ohledem na výše uvedené *Gerechtshof* předkládá třetí a čtvrtou předběžnou otázku.

Přeměna trestu

- 21) Článek 8 odst. 3 rámcového rozhodnutí 2008/909/SVV – a tudíž i čl. 2:11 odst. 5 WETVVS – stanoví, že je-li druh dotyčného trestu neslučitelný s právem vykonávajícího státu, přemění se na trest nebo opatření, které co nejvíce odpovídají trestu uloženému ve vydávajícím státě. *Gerechtshof* toto kritérium vyložil v tom smyslu, že daný trest musí být přeměněn na opatření, které by odsouzené osobě bylo s největší pravděpodobností uloženo, pokud by byla odsouzena v Nizozemsku. Z tohoto důvodu se rozhodl trest přeměnit na opatření spočívající v umístění s ochranným léčením, jehož konec stejně jako v případě švédského opatření není stanoven předem, nýbrž závisí na pokroku léčení.
- 22) Odsouzená osoba má za to, že švédské opatření spojené se zbavením osobní svobody má méně omezující povahu než nizozemské opatření. V případě švédského opatření se posouzení nutnosti ukončení koná po půl roce a průměrná doba trvání opatření činí přibližně čtyři roky, zatímco v případě nizozemského opatření se toto posouzení provádí v zásadě každé dva roky, průměrná doba trvání opatření je mnohem delší a dotyčná osoba je mimoto prohlášena za nežádoucí.
- 23) S ohledem na tyto argumenty předkládá *Gerechtshof* pátou předběžnou otázku.

Posouzení informací obdržných po vydání rozhodnutí o uznání

24. *Gerechtshof si konečně klade otázku, do jaké míry je třeba zohlednit informace, které byly získány teprve po provedení posouzení, nebo vývoj situace, který nastal až později, pokud tyto informace nebo tento vývoj situace mohou být relevantní pro posouzení, zda je dodržen zákaz zhoršení trestu stanovený v čl. 8 odst. 4 rámcového rozhodnutí 2008/909/SVV. V projednávané věci odsouzená osoba zejména poukázala na vývoj situace spočívající v tom, že byla po vydání rozhodnutí o uznání prohlášena za nežádoucího cizince. Gerechtshof má za to, že tato skutečnost může být relevantní při posuzování otázky, zda došlo ke zhoršení trestu nebo opatření spojeného s odnětím osobní svobody. V tomto ohledu se však jedná o informace a vývoj situace, které se vztahují k době po vydání rozhodnutí o uznání. Vzhledem k tomu, že Gerechtshof má pochybnosti o tom, zda může tyto informace zohlednit, pokládá šestou předběžnou otázku.*